

Motion

1976/77:343

av herr Lindblad
om direktrekrytering av värnpliktiga till civilförsvaret

Civilförsvaret har ett mycket stort behov av föryngring i sin organisation. Av civilförsvarets krigsorganisation på 210 000 personer utgörs 85 % av män. Till det lokala allmänna civilförsvaret rekryteras i allmänhet dessa män när de lämnat värnpliktsåldern, alltså först efter 47 års ålder. Bara i mycket begränsad utsträckning har de militära myndigheterna medgivit att vissa får gå över något tidigare. Civilförsvaret tillförs dock unga vapenfria.

Till de mer kvalificerat utrustade och utbildade 20 undsättningskårerna (med ca 10 000 personer) rekryteras årligen omkring tusen värnpliktiga i 35-årsåldern. I stället för att gå till lokalförsvaret får dessa alltså en viktig uppgift i civilförsvaret.

Alltför gamla

Att civilförsvaret får sin huvudsakliga personal som 48–49-åringar leder till betydande svårigheter. Det är en klar erfarenhet att den övre åldersgränsen på 65 år är alltför hög. De krav som ställs på civilförsvarets personal, fysiskt och psykiskt, blir mycket stora om man t. ex skall släcka bränder, rädda människor under hoprasade hus och arbeta sig fram till instängda i skyddsrum. Om fler yngre personer ingick i civilförsvaret skulle möjligheterna att klara de mest fysiskt krävande uppgifterna bli betydligt större.

Avgångar av hälsoskäl blir stora i en organisation som har sin huvudsakliga personal i åldrarna över 50 år. Omloppshastigheten blir därför snabb, dvs. det årliga behovet av rekrytering och utbildning för att ersätta de avgångna blir stor. Om civilförsvaret fick rekrytera yngre personal skulle den enskilde kunna stanna längre i organisationen, dvs. det årliga utbildningsomfånget skulle på sikt minskas i förhållande till dagens. Civilförsvaret skulle samtidigt bli både effektivare och billigare.

Kvinnor

En metod för att motverka civilförsvarets "förgubbning" är att rekrytera kvinnor. Civilförsvaret har valt att utbilda dessa vid 25 års ålder. Denna rekrytering av kvinnor inleddes härom året. Avsikten är att komma från tidigare indelning i manliga och kvinnliga uppgifter, men huvudsyftet är att genom denna rekrytering få in en yngre grupp som bättre än de betydligt äldre männen kan stå emot stora påfrestningar. Könsuppdelningen står dock kvar genom att undsättningskårerna tycks förbli helt manliga, genom överföring av 35-åringar.

Undsättningskårerna

Civilförsvaret skulle alltså vinna i effektivitet och kunna sänka de långsiktiga kostnaderna om fler yngre kunde införas i organisationen. De 20 undsättningskårerna är mest utbildningskrävande. Om civilförsvaret fick grundrekrytera värnpliktiga, alltså i 20-årsåldern, skulle den enskilde kunna tjänstgöra kanske dubbelt så lång tid som nu, dvs. civilförsvarets utbildningsbehov skulle minska. Alternativt kunde man få en kvalitetshöjning genom att också sänka åldern för när de utbildade lämnar undsättningskårerna. I stället skulle då det lokala allmänna civilförsvaret få ett mycket välbehövligt tillskott i form av tidigare värnpliktiga från undsättningskårerna.

Brandmän

Vissa civila grupper, främst brandmän, borde helt avdelas för civilförsvaret, som därmed fick en betydligt bättre beredskap och en höjd kvalitet på befälen. Om möjligt borde man alltså undvika att ta ut sådan personal för militär grundutbildning. Svårigheten är att den militära uttagningen ofta görs innan vederbörandes civila yrkesval är gjort. Den som börjat som brandman och placerats i civilförsvaret till följd av detta skall självfallet stå kvar i civilförsvaret även om vederbörande sedan får ett annat civilt yrke.

Gränsområdena

En rekrytering av värnpliktiga direkt till civilförsvaret – i första hand för undsättningskårerna – framstår som starkt motiverad. Det bör vara lätt att ordna i storstadsområden och i merparten av landet. I gränsområdena, t. ex. i övre delarna av Norrbotten, är behovet av lokalrekryterade militära förband stort. Där kan det vara svårt att låta civilförsvaret konkurrera om de värnpliktiga – men det gäller genom alla åldersgrupper, alltså även i fråga om äldre värnpliktiga (lokalförvarsförband) och i förhållande till hemvärnet. Men också i dessa områden måste civilförsvaret få en rimlig tilldelning, eftersom kraven på civilförsvaret bedöms vara stora i särskilt känsliga, möjliga invasionsområden.

Militärt överskott

Åtskilliga värnpliktiga får i dag en "grundutbildning" som inte är inriktad för någon krigsplacering. De utgör helt enkelt "statens billiga arbetskraft". I princip bör sådana uppgifter överföras till fast anställd personal. En värnpliktig, som tjänstgör vid flygvapnet men sedan inte behöver nyttjas i dess basförband, överförs i dag till arméns lokalförvarsförband. Vederbörande har då en markstridsutbildning omfattande endast några få veckor – sam-

tidig som den officiella svenska doktrinen är att ingen enda värnpliktig kan krigsplaceras om han har mindre än 7,5 månaders utbildning. (I andra länder finns kortare utbildning, och i Sverige krigsplaceras kvinnor med långt kortare frivillig utbildning.) Det vore rimligt att under en övergångstid – innan anställda helt övertagit sådana uppgifter som inte är utbildning för krigsuppgiften – låta civilförsvaret få bedriva grundutbildning av dessa värnpliktiga under den tid som nu används för markstridsutbildning. Vid uttryckning skulle de värnpliktiga alltså krigsplaceras i civilförsvaret, samtidigt som staten under några månader också använt dem som arbetskraft för fredstida uppgifter, t. ex. för flygtidsproduktion.

Erkänn totalförsvaret!

Att låta civilförsvaret direktrekrytera vissa värnpliktiga så att dessa endast utbildades för civilförsvarsuppgifter kan inte rimligen avvisas med argumentet att det skulle strida mot värnpliktstanken. Tvärtom vore det ett erkännande av att civilförsvaret – liksom också andra civila delar av totalförsvaret – nu äntligen skulle anses ha en sådan roll att det militära försvaret inte längre skall behöva lägga beslag på samtliga värnpliktiga. Om den militära utbildningen ger en grund för militär krigsplacering under många år kan det sägas att överföring till civilförsvaret av t. ex. 35-åringar vore slöseri med resurser, eftersom man då ju inte fullt utnyttjade vederbörandes militära kunskaper. Tillmäts denna aspekt stor betydelse talar det alltså ytterligare för att ge civilförsvarsutbildning redan till 20–25-åringar.

Att en del män skulle direktrekryteras till civilförsvaret får begränsade operativa effekter för det militära försvaret, eftersom antalet brigader under loppet av några år i det närmaste halveras. De allsidigt användbara krigsförbanden behöver alltså framöver bara omkring hälften av den årliga värnpliktskontingenten. De övriga fördelas på förband med långt mindre uppgifter, förband med ytterst svag rörlighet och även i flera andra avseenden materiellt svagt utrustade 1972 års försvarsbeslut – både utredning, regering och riksdag – noterade att dessa typer av sämre rustade förband inte var i behov av värnpliktiga i samma utsträckning som när förbanden varit brigader. Bl. a. uttalades att den som utbildats för tjänst i ett sådant icke allsidigt användbart förband skulle stanna i detta under längre delen av sin krigsplaceringstid, till skillnad från brigaderna, vilkas värnpliktiga omsätts betydligt snabbare.

Slutsatsen blir alltså att civilförsvaret skulle bli effektivare och på sikt samtidigt billigare om det fick direktrekrytera värnpliktiga. Samtidigt finns genom senare års försvarsbeslut ett mindre behov än tidigare av stor numerär årligen grundutbildade för det militära försvaret. Att tillåta direktrekrytering av både män och kvinnor till civilförsvaret är därför fullt förenligt med värnpliktsprincipen. Nämligen om denna princip anses tjäna syftet att ge totalförsvaret bästa möjliga användning av landets mänskliga resurser.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs
att riksdagen hos regeringen begär förslag om direktrekrytering
av värnpliktiga också till civilförsvaret samt även i övrigt åtgärder för att "föryngra" civilförsvaret.

Stockholm den 19 januari 1977

HANS LINDBLAD (fp)